

สิทธิแรงงาน : ประเด็นปัญหาระดับภูมิภาคและระดับชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภศิษฏ์ ทวีแจ่มทรัพย์

สิทธิแรงงานในมุมมองอาเซียน

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ASEAN Human Rights Declaration

หลักการทั่วไป

ข้อ ๔ สิทธิของสตรีเด็ก ผู้สูงอายุผู้พิการ แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน กลุ่มเปราะบางและกลุ่มคนชายขอบ เป็นสิทธิที่ไม่อาจเพิกถอน และเป็นส่วนเดียวกันของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๓ บุคคลใดจะถูกเอาตัวเป็นทาส หรือตกอยู่ในความเป็นทาส ในรูปแบบใด ๆ หรือถูกกระทำการลักลอบขนย้ายหรือค้ามนุษย์ รวมถึงที่เป็นไปด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการค้าอวัยวะมิได้

ข้อ ๑๔ บุคคลใดจะถูกกระทำทรมาน หรือถูกปฏิบัติหรือลงโทษ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีมิได้

ข้อ ๒๔ บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๒๗

- ๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิในการทำงาน การเลือกงานอย่างอิสระ การมีสภาพการทำงานที่เป็นธรรม เหมาะสม และเอื้อประโยชน์ และมีสิทธิในการเข้าถึงโครงการความช่วยเหลือต่าง ๆ ในกรณีว่างงาน
- ๒) บุคคลทุกคนมีสิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงานและ เข้าร่วมสหภาพแรงงานตามที่ตนเลือก เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของตนตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของแต่ละประเทศ
- ๓) เด็กหรือผู้เยาว์จะอยู่ภายใต้การแสวงหาผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจและสังคมมิได้ผู้ที่ว่าจ้างเด็กหรือผู้เยาว์ให้ทำงานที่ขัดต่อหลักศีลธรรม ทำลายสุขภาพ เป็นอันตรายต่อชีวิต หรือ อาจขัดขวางการพัฒนาตามปกติซึ่งรวมถึงการศึกษา จะต้อง ได้รับการลงโทษตามกฎหมาย รัฐสมาชิกอาเซียนควรกำหนด อายุขั้นต่ำสำหรับการจ้างแรงงานเด็ก ซึ่งการจ้างแรงงานเด็ก อายุต่ำกว่าเกณฑ์อายุที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้ามและจะได้รับ การลงโทษตามกฎหมาย

ข้อ ๒๘

- บุคคลทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอของ ตนและครอบครัว ซึ่งรวมถึง
- ก) สิทธิในอาหารที่เพียงพอและสามารถซื้อหาได้เสรีภาพ จากความหิวโหย และการเข้าถึงอาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ทางโภชนาการ
 - ข) สิทธิในเครื่องนุ่งห่ม
 - ค) สิทธิในที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสามารถซื้อหาได้
 - ง) สิทธิในการรักษาพยาบาล และบริการทางสังคมที่จำเป็น
 - จ) สิทธิในน้ำดื่มที่ปลอดภัยและสุขาภิบาล
 - ฉ) สิทธิในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด และยั่งยืน

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๒๙

- ๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีสุขภาพ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอนามัยเจริญพันธุ์ในมาตรฐานที่สูงสุดเท่าที่เป็นไปได้และการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานที่สามารถจัดหาได้และการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการแพทย์
- ๒) รัฐสมาชิกอาเซียนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีใน การเอาชนะการตีตรา การนินทา การปฏิเสธ และการเลือก ประชดัดบีบในการป้องกัน การรักษา การดูแล และการสนับสนุน บุคคลที่ทุกข์ทรมานจากโรคติดต่อต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงเอชไอวี/เอดส์

ข้อ ๓๐

- ๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม ซึ่งรวมถึง ประกันสังคม ซึ่งจะช่วยให้สามารถมีวิถีทางที่จะ ดำรงตนได้อย่างมีศักดิ์ศรีและเหมาะสม
- ๒) ควรมีการคุ้มครองเป็นพิเศษให้แก่มารดาในช่วงระยะเวลาตามสมควร ตามที่กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของแต่ละประเทศกำหนด ทั้งในช่วงก่อนและหลังการคลอดบุตร โดยในช่วง ดังกล่าว มารดาที่อยู่ระหว่างการจ้างงานจะต้องสามารถหยุดงาน โดยได้รับค่าจ้างหรือหยุดงานโดยมีสิทธิประโยชน์ประกันสังคม อย่างเพียงพอ
- ๓) มารดาและเด็กมีสิทธิที่จะรับการดูแลและช่วยเหลือเป็น การพิเศษ เด็กทุกคน ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส จะต้องได้รับ การคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๓๑

- ๑) บุคคลทุกคนมีสิทธิในการศึกษา
- ๒) การศึกษาระดับประถมศึกษาจะต้องเป็นการศึกษาภาค บังคับและจัดให้ทุกคนแบบให้เปล่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จะต้องจัดให้มีขึ้นและให้ทุกคนสามารถเข้าถึง ได้ผ่านทุกช่องทางที่เหมาะสม การศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาจะต้องจัดให้มีโดยทั่วไป ทุกคนจะต้องสามารถเข้าถึง การศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมบนพื้นฐานของความสามารถ
- ๓) การศึกษาจะต้องดำเนินไปในแนวทางเพื่อบ่มุ่ให้เกิด การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์และความสำนึกในศักดิ์ศรีของตนอย่างเต็มที่ การศึกษาจะต้องเสริมสร้างความเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในรัฐสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้การศึกษาจะต้องทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความอดทนอดกลั้น และมิตรภาพระหว่างชาติ กลุ่มเชื้อชาติและศาสนาทั้งปวงและส่งเสริมกิจกรรมของอาเซียน ในการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

ข้อ ๓๒ บุคคลทุกคนมีสิทธิไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น ในการเข้าร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ ในการเพลิดเพลินกับศิลปะ และได้รับประโยชน์อันเกิดจาก ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ รวมทั้งการได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองผลประโยชน์ทั้งในมิติ ด้านศีลธรรมและด้านวัตถุจากการผลงานทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม หรือศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้สร้างสรรค์

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๓๓ รัฐสมาชิกอาเซียนควรดำเนินการด้วยตนเองและโดยผ่าน ความช่วยเหลือและความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจและวิชาการ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสูงสุด เพื่อให้บรรลุการยอมรับอย่างเต็มที่ซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่รับรองในปฏิญญานี้ โดยลำดับ

ข้อ ๓๔ รัฐสมาชิกอาเซียนอาจกำหนดขอบเขตสำหรับการประกัน สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมอันปรากฏในปฏิญญานี้ให้แก่ผู้ที่ไม่ใช่คนชาติของตน โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และโครงสร้าง และทรัพยากรทางเศรษฐกิจของประเทศตน

๒๒

ปฏิญญาสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยการคุ้มครองและการส่งเสริม สิทธิของแรงงานข้ามชาติ

(ASEAN Declaration on the Protection and Promotion of the Rights of Migrant Workers)

หลักการทั่วไป

๑. ทั้งประเทศผู้รับและประเทศผู้ส่งจะต้องสร้างพื้นฐานหลักทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประชาคมอาเซียนให้มีความแข็งแกร่ง โดยการส่งเสริมศักยภาพสูงสุดและศักดิ์ศรีของแรงงานข้ามชาติ ในสภาพแวดล้อมที่มีเสรีภาพ ความยุติธรรม และความมั่นคงโดยที่สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายของประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ
๒. ด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม ประเทศผู้รับและประเทศผู้ส่งจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการที่จะแก้ปัญหาของกรณีแรงงานข้ามชาติ ซึ่งได้กลายเป็นบุคคลที่ไม่มีเอกสารรับรองโดยไม่ได้เป็นความผิดของพวกเขา
๓. ประเทศผู้รับและประเทศผู้ส่งจะต้องคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานและศักดิ์ศรีของแรงงานข้ามชาติและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งพำนักอยู่กับแรงงานเหล่านั้นอยู่แล้ว โดยที่ไม่เป็นการทำความเสียหายต่อการที่ประเทศผู้รับจะบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายของตน
๔. จะไม่มีสิ่งใดในปฏิญญาฉบับปัจจุบันที่จะถูกตีความโดยนัยในการแปลงสถานภาพทางกฎหมายของแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองโดยปราศจากเอกสารที่ถูกต้อง

พันธกิจของประเทศผู้รับ

๑. เพิ่มความพยายามที่จะคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมสวัสดิการ และดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของแรงงานข้ามชาติ
๒. ดำเนินการเพื่อที่จะบรรลุถึงความสามัคคีปรองดองและความอดทนอดกลั้นระหว่างประเทศผู้รับกับแรงงานข้ามชาติ
๓. อำนวยความสะดวกให้แรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรและหนทางแก้ไข จากการได้รับข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการศึกษา การได้รับความยุติธรรมตลอดจนการบริการด้านสวัสดิการสังคมตามที่เหมาะสม และโดยที่สอดคล้องกับกฎหมายของประเทศผู้รับ ทั้งนี้โดยที่บุคคลเหล่านั้นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่ใช้บังคับอยู่ของประเทศนั้น ๆ ตลอดจนข้อตกลงทวิภาคี และสนธิสัญญาพหุภาคี
๔. ส่งเสริมให้มีการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติให้ได้รับการจ้างงานและการจ่ายค่าจ้างที่เหมาะสมและยุติธรรม และมีโอกาสเพียงพอในการได้ทำงานที่มีคุณค่าและมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี
๕. จัดให้แรงงานข้ามชาติซึ่งอาจจะตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติ การละเมิด การถูกแสวงประโยชน์ เอารัดเอาเปรียบ ความรุนแรง ได้รับโอกาสอย่างเพียงพอในการที่จะเข้าถึงระบบกฎหมายและระบบศาลของประเทศผู้รับ
๖. อำนวยความสะดวกในการใช้การดำเนินงานด้านกงสุล โดยเจ้าหน้าที่กงสุลหรือเจ้าหน้าที่ด้านการทูตของประเทศต้นทาง เมื่อแรงงานข้ามชาติถูกจับกุมหรือจะถูกจำคุก หรืออยู่ภายใต้การรักษา หรือถูกกักตัวไว้ในลักษณะใดก็ตาม ภายใต้กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของประเทศผู้รับและโดยที่สอดคล้องกับอนุสัญญาเวียนนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกงสุล

พันธกิจของประเทศผู้ส่ง

๑. ส่งเสริมมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติ
๒. ดำเนินการให้มั่นใจได้ว่าประชากรของตนมีโอกาสที่จะมีงานทำและโอกาสในการดำรงชีวิตอยู่ในฐานะที่เป็นทางเลือกที่ยั่งยืนแทนการย้ายถิ่นของคนงาน
๓. กำหนดนโยบายและกระบวนการในการที่จะอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน ซึ่งรวมไปถึงการสรรหา การจัดเตรียมการเพื่อส่งแรงงานไปยังต่างประเทศและการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติเมื่ออยู่ต่างประเทศ รวมไปถึงการส่งกลับประเทศและการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนถิ่นฐานเดิม
๔. จัดตั้งและส่งเสริมวิธีปฏิบัติทางด้านกฎหมายในการที่จะกำกับดูแลการสรรหาแรงงานข้ามชาติและการรับเอากลไกในการที่จะลดวิธีปฏิบัติในการสรรหาแรงงานข้ามชาติที่ไม่ถูกต้องไปใช้ โดยการใช้สัญญาที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีผลสมบูรณ์ การกำกับดูแลและการรับรองตัวแทนจัดหาแรงงานและนายจ้าง รวมไปถึงการทำบัญชีดำสำหรับตัวแทนจัดหาแรงงานที่ละเลยหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

สิทธิแรงงาน ประเด็นปัญหาในประเทศไทย

- บทกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาแกนขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ
- ปัญหาแรงงานข้ามชาติ
 - การบังคับใช้ “พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐”
 - พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ" หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้กลัวว่า จะเกิดอันตราย ต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลัง ประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

อภิปราย คำถามและคำตอบ

